

perspektiv kunnet give begyndelsen til en nyvurdering af Den Gamles betydelige politiske indsats.

Leo Tandrup

William E. Wiinstedt: *En marinelæges dagbog i Vestindien og ved Østersøescadren*. Udg. ved Jørgen H. Barfod. (Lademan, 1979) 282 s.

Denne bog indgår i memoireserien Mennesker og Minder, udsendt af Lademanns forlag.

Det er let forståeligt, at man falder for fristelsen til at udgive denne dagbog; der er jo ikke bevaret for meget af den slags. Det er blevet en smuk udgivelse, endda med farvebilleder og en fin grafisk udformning. Så meget mere må man beklage de højst utilstrækkelige udgivelsesprincipper. Den første halvdel af dagbogen, formentlig omhandlende sejlturen til Vestindien eksisterer ikke mere, og intet oplyses f.eks. om, hvor nærværende halvdel kommer fra, eller hvorledes den har overlevet.

Dagbogen fra 1864 giver så godt som intet indblik i marinelægens arbejde, men næsten udelukkende i Wiinstedts private interesser, der gik på selskabelighed, kurtiseren og mad, kulminerende med optakten til forlovelsen med en vis Fanny Kehlet, datter af en københavnsk fabrikant. Her svigter udgivelsen atter. Hver gang man træffer navnet på en flådeofficer, oplyses det prompte, hvornår han blev kadet samt det videre forløb af hans karriere, ligesom skibes bestykning beskrives i detaljen. Det kan rimeligvis have en vis betydning, selv om den slags oplysninger ikke er svært tilgængelige. Hvad der imidlertid ville have langt større betydning i sammenhængen er personalhistoriske oplysninger omkring Wiinstedts familie, dennes og hans om-

gangskreds. Her svigter udgivelsen næsten totalt. Om Wiinstedt selv oplyses ikke en gang hans dødsår (som var 1898). Hvis det har været for svært med disse personalhistoriske oplysninger, savner man information om, hvad der er gjort for at skaffe dem.

Det ville i hvert fald have været muligt at sætte en note på Nyborg-købmanden Winckler, hvis døtre Wiinstedt træffer. Hertil kommer, at de personalhistoriske oplysninger er anbragt i de fortløbende noter i stedet for at være trukket ud i et personregister med henvisninger; så det hele er ikke så godt.

Det skal dog endelig siges, at udgiverens sammenfattende bemærkninger omkring dagbogens enkelte dele er udmærkede. Og så er det kulturhistorisk interessant at følge denne spradebasselæges selvreflekterende og navlebeskuende overvejelser over eget image; samt hans hanedans omkring »The Dove«, som han kalder sin fremtidige hustru.

Ib Gejl

L.S. Ravn: *Træk af folkeskolens historie i Nordslesvig 1864-1920*. (Historisk Samfund for Sønderjylland, 1981). 206 s., ill.

Den nordslesvigske skolehistorie, særlig i tiden 1864-1920, har altid tiltrukket sig stor opmærksomhed. Det er skolens rolle som redskab i den tysknationale indoktrinerings tjeneste, der især har betinget denne interesse. Administrationshistorie og kulturkamp er vævet ind i hinanden i denne tid med et klart politisk mål for øje.

Forfatteren til denne bog, fhv. stads-skoleinspektør L.S. Ravn, har selv været både elev og en kort tid før genforeningen også lærer i den tyske folkeskole. Han har et stort skolehisto-

risk forfatterskab bag sig, et forfatter-skab, der i høj grad har været biogra-fisk orienteret. I 1977 udkom således det store værk *Lærerne i Nordslesvig ca. 1814-1920*, og meget af materialet, der er samlet i forbindelse med dette værk, udnyttes også i denne bog. Dens formål er ikke at fortælle hele den nordslesvigske folkeskoles historie under preussisk styre. Hovedemnet er særlig landsbyskolen i brydningen mellem dansk og tysk, samt lærernes daglige gerning. Bogen indeholder først en kronologisk gennemgang af udviklingen med hovedvægten på myndighe-dernes skolepolitik og de administrati-ve forhold. Derefter følger en række emnemæssige afsnit, hvoraf de største handler om læreruddannelsen og om tilsynsmyndighederne. Selv om det er et spørgsmål, om bogen indeholder så meget nyt, er det nyttigt, at der nu foreligger en sammenfatning af forfatte-rens egne og andres forskningsresulta-ter og erindringer. Det skal tilføjes, at bogen er forsynet med et fint billedma-teriale, hvoraf en stor del ikke har væ-ret brugt før.

Dorrit Andersen

Anders W. Berthelsen: *Frispark. Om den danske fodboldbevægelses hi-storie*. (Clausen bøger. Aschehoug, 1983). 110 s. 118 kr.

Denne bog er en bearbejdet udgave af et speciale i dansk af cand.mag. An-ders W. Berthelsen, der tillige er jour-nalist. Det gælder for dette som for fle-re andre danskspecialer med kultur- og socialhistorisk emne, at personligt en-gagement og en politiserende holdning har erstattet objektivitet og kildekritik (s. 27: »Der findes ingen pålidelige un-dersøgelser af spillernes sociale status i danske fodboldklubber, men dagbla-det Social-Demokraten hævdede i

1929, at 75% af alle danske idræts-mænd var arbejdere«).

Berthelsens udgangspunkt er en stærk tilknytning til Odense-fodbold-klubben Marienlyst og til arbejderklas-sen. Det er således *arbejderfodbold*, der er hans hjertebarn, og det er be-stemt ingen central indfaldsvinkel til emnet. Selv fastslår han da også, at »arbejderfodbolden« aldrig blev nogen modkultur, men snarere en efterlig-ning af det bestående. Interessant i bo-gen er dog skildringen af forholdet mellem Dansk Arbejder Idræt (DAI) og Dansk Idræts Forbund (DIF) og li-geledes arbejderolympiaderne; men ellers er der tale om en meget spinkel fremstilling af fodboldens opkomst i Danmark, dens udvikling bort fra klubbernes klassepræg og kvarterstil-knytning og endelig dens tiltagende kommercialisering; afsluttet med en halv snes siders statistik, som man kan finde alle mulige andre steder.

De udblik, forfatteren foretager til andre lande, er ret tilfældige og tager ikke hensyn til de helt afgørende for-skelle mellem dansk fodbold, der end-nu ikke helt har tabt sit præg af idræt og f.eks. engelsk fodbold, der fungerer på en helt anden måde, gennemprof-essionaliseret i generationer som den er. Den sidste har f.eks. bestandig bevaret sin basis i arbejderklassen bl.a. som modpol til aristokratiske sportsgrene (cricket, tennis), hvorimod dansk fod-bold er langt bredere funderet socialt og langt svagere økonomisk. Helt ab-surd bliver det næsten, når forfatteren nævner nordireren George Best som et eksempel på en, »som ikke ville give slip på vin og kvinder, blot fordi han var en eminent boldspiller«. Denne be-tragtning kan muligvis have sin rime-lighed for *amatører*, men man kan ikke opfylde en *professionel* kontrakt, hvis man ved kampens begyndelse ligger fuld hjemme i sin seng. Lignende let-